

Н. В. Сергєєва, М. О. Марова

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДИЗАЙНІ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО ОБЛАДНАННЯ

У статті проведено дослідження актуальності ролі та функціональних завдань дитячого ігрового обладнання в контексті сучасних проблем суспільства. Розглянуто вплив такого обладнання на розвиток різних за віком та своїми потребами груп дітей. Відповідно, проаналізовано різні види ігрових майданчиків та наведено найкращі світові приклади сучасних ігрових комплексів. Як найбільш затребувані на сьогодні визначено екологічні, інклюзивні та тематичні дитячі майданчики.

Ключові слова: *дитячі майданчики, розвиток дітей, ігровий простір, ігрові комплекси, тематичні дитячі майданчики, інклюзивні дитячі майданчики, екомайданчики.*

Вступ. В цілому, колективні заняття і взаємодія дітей різних вікових груп між собою в ігровому просторі необхідні для повноцінного розвитку дитини та її соціальної адаптації. Ігрові майданчики – це також те місце, де діти можуть безпечно ризикувати та гратися. А ще – активні ігри мають безліч переваг щодо розвитку когнітивних та фізичних навичок, які підтримуються та вдосконалюються за допомогою самоспрямованого фізичного навантаження для всього тіла. Ігровий майданчик спонукає дітей досліджувати навколишній світ, максимально використовуючи свою увагу. Діти також можуть взаємодіяти з ігровим обладнанням, придумуючи нові й нові ігри. Така ігрова творчість приводить до підвищення когнітивної гнучкості дитини і її подальших творчих досягнень. Окрім цього, саме у грі діти набувають важливих навичок вирішення проблем та прийняття самостійних рішень [1].

З досліджень впливу певних ігрових форм на розвиток дитини відомо, що криті зони і тунелі спонукають дітей використовувати свою уяву, а гірки та гойдалки сприяють формуванню навичок чергуватися та ділитися один з одним. Ще гойдалки допомагають зберігати рівновагу і вчать дітей розуміти положення їх тіла у просторі, тренують дрібну та велику моторику за рахунок розкачування, а також практикують координацію. Розгойдування сприяє визначенню мозком дитини швидкості та напрямку руху. Обладнання, призначене для лазіння, допомагає дітям розвивати усвідомлення свого тіла, запам'ятовувати напрямки руху. Також таке обладнання сприяє розвитку швидкого мислення на кілька кроків уперед. Заняття із турніками рекомендовані дітям для запобігання проблем із координацією та рівновагою, а ігрові панелі для занять допомагають розвивати глибинно-просторове та зорове сприйняття оточення.

Мета дослідження полягає у виявленні та розгляді актуальних на сьогоднішній день сучасних тенденцій щодо розробки та проектування видів дитячого ігрового обладнання.

Виклад основного матеріалу. На ігрове обладнання для дітей покладено безліч функцій. Як вже зазначалося, воно розвиває дитячу фантазію, сприяє взаємодії дітей як один з одним, так і дітей із дорослими, поглиблює тактильне, зорове та просторове сприйняття, спонукає до розвитку: дослідження навколишнього світу, уваги, навичок вирішення проблем і прийняття самостійних рішень, творчого потенціалу та фізичного стану здоров'я.

Класифікації сучасного ігрового обладнання орієнтується на вік користувачів, їх психофізіологічні особливості, наявні розміри середовища розташування, матеріали, з яких виконується обладнання. Безумовно, що все запропоноване ігрове обладнання та ігрові комплекси мають відповідати встановленим нормам та стандартам. Далі розглянемо, які ж види дитячих ігрових майданчиків на сьогодні є найбільш затребуваними.

Екологічні дитячі майданчики

В умовах урбанізації та обмеженого доступу дітей до природного середовища все більше дизайнерів проектують ігрові простори, в яких використовується максимальна кількість таких природних елементів, як вода, рослини, ґрунт. Натуралізовані ігрові середовища мають численні переваги та позитивно впливають на розвиток дітей, сприяючи зменшенню в них станів тривожності. У своїх проектах ігрових просторів дизайнери намагаються максимально відтворити природні обстановки. Такі ігрові майданчик називають *природними, екологічними* або *натуралізованими*. На таких майданчиках дітям надається можливість взаємодіяти з навколишнім середовищем у найбільш природній і звичний спосіб.

Для проектування екомайданчиків характерне використання екологічно чистих матеріалів чи застосування переробленої екологічно безпечної сировини. Часто зберігається природний ландшафт, що дає змогу природнім шляхом поділити територію на ігрові зони. Також передбачають використання ударопоглинального покриття, пандусів та сходинок, які здатні забезпечити легкий доступ до встановлених ігрових об'єктів [2].

З екологічною метою використовується й вторинно перероблена деревина, що дозволяє скоротити вирубку лісів та убезпечити потрапляння деревних відходів на звалища. На сучасних дитячих майданчиках все частіше з'являються нові об'єкти нестандартних конфігурацій, які імітують гілки дерев чи повторюють природний ландшафт [4].

Природні ігрові майданчики ґрунтуються на концепції взаємодії дітей з природою. Ігри на свіжому повітрі якнайкраще здатні підтримувати фізичний розвиток й мають важливе значення для когнітивного емоційного та міжособистісного розвитку. Також розвиваються комунікативні й соціальні навички дітей. Прикладом запропонованої взаємодії ігрового простору з оточуючим ландшафтом є «Акробатична бухта» – екологічний дитячий майданчик в олімпійському парку королеви Єлизавети (рисунок 1).

Рисунок 1. «Акробатична бухта» – екологічний дитячий майданчик в олімпійському парку королеви Єлизавети [3].

Інклюзивні дитячі майданчики

Інклюзивний підхід у вирішенні простору дитячих ігрових майданчиків став своєрідною протиположністю до типового проектування, яке орієнтувалося переважно на фізично здорових та позбавлених тих чи інших вад розвитку дітей. В даному випадку, на дитячому майданчику мають бути передбачені зони відпочинку для дітей, яким може знадобитися спокійне місце, оскільки час від часу дитина може захотіти зробити перерву, але все ж залишатися в соціальному оточенні, і змінювати свою участь за власним бажанням. Такі місця є особливо цінними для дітей з порушенням сенсорної інтеграції – особливої чутливості до звуків та дотику.

Інклюзивний сенсорний дизайн передбачає й різноманітність. Найкращим у вирішенні варіантів такого ігрового простору буде включення адаптивної та інклюзивної гри, яка відповідає можливостям й інтересам дітей. Це фізичні та творчі соціальні ігри, облаштування додаткової зони для тиші. Також обладнання на такому дитячому майданчику має враховувати потреби доглядачів та вихователів. Інклюзивні дитячі майданчики мають забезпечувати широкі доріжки між ігровими об'єктами, що надасть можливість всім дітям безпечно взаємодіяти в межах ігрових зон. Важливим є й те, з якого матеріалу виконанні поверхні на дитячому майданчику. Окрім забезпечення функції ударопоглинання, поверхні мають бути стійкими до ковзання, щоб діти з маломобільних груп мали змогу пересуватися без додаткових ускладнень.

В контексті інклюзивного підходу проектування краще всього розподілити ігрові зони із обладнанням на різні вікові групи: для дітей від 2 до 5 років; дітей від 5 до 12 років тощо, а також розташувати поряд декілька зон для загального користування.

Під час розвитку дитини її навички та вміння вибудовуються на роботі всіх семи органів чуття та взаємодії дітей з навколишнім середовищем. Сенсорна інтеграція – це складний процес, в якому інформація поєднується з комунікативними навичками, руховими здібностями, інтелектуальними функціями й соціальною та емоційною обізнаністю. На ігровому майданчику можливо створити досвід, який позитивно вплине на дитину та її взаємодію з оточенням. Ігрове обладнання інклюзивних майданчиків має підтримувати всі аспекти сенсорних, рухових функцій дитини та допомагати розвивати її комунікативні та соціальні навички, сприяти концептуальному розвитку її особистості. Зокрема, запропоновані ігрові конструкції можуть підтримувати вестибулярну систему за допомогою обладнання, яке включає в себе елементи обертання, розмахування та переміщення. Обладнання у вигляді рольових (образних) моделей створює можливість удаваної гри та спілкування. Сенсорна гра допомагає розвивати всі органи чуття і стимулює творче мислення й дослідження, допомагає керувати емоціями та стимулює їх. Під час сенсорної гри у природній спосіб залучаються всі основні сенсорні системи організму – слухова, тактильна, вестибулярна, візуальна та пропріоцептивна. Такі ігри позитивно впливають на творче мислення дитини, допомагають знімати почуття стресу та нудьги.

Тактильні відчуття – розвиваються через дотик та маніпуляцію з різними елементами та поверхнями ігрового обладнання. Значний інтерес у дитини викликає доторкання до таких об'єктів, як вода, пісок, панелі для лазіння з нерівною поверхнею. Особливо цікавими є форми і об'єкти, які можуть змінюватися й при цьому забезпечувати зворотний тактильний зв'язок. Обладнання з різною текстурою та рухомими поверхнями заспокоюють дітей з аутизмом. Кольори та звуки також можуть мати заспокійливий ефект, підбадьорювати, не дратувати та не відволікати.

Пропріоцептивні відчуття (почуття положення тіла) – розуміння дитини того, наскільки багато сили треба застосувати та як правильно рухати своїм тілом, а також – як орієнтуватися у просторі відносно предметів та людей, які оточують. Розвитку цього відчуття сприяє ігрове обладнання з елементами для штовхання, підтягування, розтягування, стрибків, повзання, розвитку м'язів і суглобів, полегшення сходження. Це може бути таке різноманітне обладнання, як гойдалки, качалки, верхні перекладини опори тощо.

Вестибулярні відчуття керують потребою дітей рухатись та надають інформацію про стан рівноваги й балансу та просторових відносин. Також цей тип відчуттів дозволяє утримувати голову та тіло проти сил тяжіння

й рівновагу сторін тіла, координувати роботу очних м'язів під час руху голови. Підтримка розвитку вестибулярної системи відбувається за рахунок ігрового обладнання для качання та обертання. В пріоритеті має бути обладнання, яке спонукає дитину до активного руху та саморегульованих дій. Також є дієвим обладнання, яке передбачає двосторонній рух та координацію обох боків тіла, наприклад, скелелазна стіна чи горизонтальна труба для повзання [5].

Суттєву роль відіграє й забезпечення правильного розвитку *зорової та слухової систем* організму дитини. Найважливішим при цьому буде створення різноманітного середовища, яке сприятиме сенсорній інтеграції у всіх сферах. Так, для ігрового обладнання краще за все використовувати яскраві кольори, але такі, які не надто подразнюватимуть зір. Це візуально залучатиме дітей та зробить дитячий майданчик привабливішим місцем для гри та відпочинку. Досить корисним рішенням буде використання елементів, які дають змогу дітям експериментувати та створювати різні звуки й ритми – барабани, ігрові звукові панелі тощо (рисунок 2).

Рисунок 2. «Пентатонічний Тембос» та «Вавилонський барабан» – музичні інструменти на вуличному майданчику [6].

Тематичні ігрові майданчики

Як можемо зрозуміти з назви, тематичні майданчики є заздалегідь продуманим та облаштованим місцем для гри за тією чи іншою тематикою. Це може бути створена атмосфера морської пригоди, космічних подорожей, історії з відомого мультфільму чи казки. Визначена тема гри дозволяє швидше орієнтуватись у діях, робить їх впевненішими. Дітям на таких майданчиках

легше відкрити свій творчий потенціал, а тематичні структури пропонують велику свободу й підказки для творчості.

Тематичні ігрові майданчики також впливають на сенсорний розвиток. Вони дозволяють дітям досліджувати різні текстури і візуально приваблюють, спонукають дітей максимально використовувати наявний простір. За допомогою використання тематичних ігор діти також можуть практикуватись у вираженні своїх емоцій та переживань, тренуванні комунікативних та соціальних навичок [7].

Наприклад, «Кришталеві світи Сваровські», які що знаходяться у Ваттенсе (Австрія), пропонують ігри та розваги для дітей різного віку. Ігровий простір охоплює широкий спектр ігрових можливостей, які розташовані на чотирьох різних рівнях, що знаходяться один над одним. Рівні з'єднані унікальною вертикальною сіткою, на яку можна піднятися на висоту трохи більше за 14 метрів. Майданчик пропонує найрізноманітніші заняття – від лазіння та розгойдування до ковзання та, навіть, того, що виглядає як плавання (рисунок 3).

Досить оригінальним є скульптурний ігровий майданчик художника Тошико Хоріучі Макадам, який перетворює свої зв'язані гачком роботи в майданчики. Він розташований у національному парку «Такино Сузуран» на Хоккайдо (Японія) і відкрився у 2000 році (рисунок 4).

Ігровий простір Гаррі Томаса-старшого (Вашингтон, округ Колумбія, США) заснований на тематиці «математичної послідовності», де кожне наступне число є сумою двох попередніх. Ці об'єкти використовуються для створення квадратів, в результаті чого виходить спіраль, схожа на папороть. Також в цю ігрову структуру додатково включені криволінійні пішохідні доріжки (рисунок 5).

Рисунок 3. «Кришталеві світи Сваровські»
Ваттенсі, Австрія [8].

Рисунок 4. Дитячий майданчик
в національному парку
«Такино Сузуран» [9].

Рисунок 5. Ігровий простір Гаррі Томаса-старшого
Вашингтон, округ Колумбія США [10].

Висновки. В результаті проведеного аналізу бачимо, що актуальними тенденціями в дизайні дитячого ігрового обладнання є спрямування уваги розробників на питання всебічного розвитку дітей та їх заохочення до фізичної активності на свіжому повітрі. Також все більше уваги звертається на використання екологічних та перероблених матеріалів, які допомагають в збереженні природного навколишнього середовища. Серед популярних на сьогодні видів дитячих ігрових майданчиків виділено: природні (екологічні), інклюзивні та тематичні. Їх основними перевагами є, відповідно, звернення до натуралізованих умов гри, врахування особливостей розвитку кожної дитини та створення сприятливих образних рішень.

Список використаних джерел

1. Playground Design Trends To Watch For in 2020 // [Електронний ресурс]: «metrorecreation». URL: <https://metrorecreation.com/trends-to-watch-for-in-2020>.
2. Jessica Barrett Halcom. Eco-friendly playgrounds (december 2, 2020) // [Електронний ресурс]: «insteadin». URL: <https://insteadin.com/blog/eco-friendly-playgrounds/>.
3. Tumbling bay Playground in queen elizabeth olympic park // [Електронний ресурс]: «erectarchitecture» 2013. URL: <https://www.erectarchitecture.co.uk/projects/timber-lodge-and-tumbling-bay/>.
4. Susanne Seitingер Philips. An ecological approach to children's playground props, 2006. С. 1–5.
5. Sponsored by Miracle Recreation / By Kathy Price-Robinson in collaboration with Dr. Zoe Mailloux. How to Design Playgrounds for Optimal Sensory Development Specifying equipment to promote development for all children. С. 1–18.
6. Musical Instruments // [Електронний ресурс]: «playgroundcentre». URL: <https://www.playgroundcentre.com/categories/musical-instruments/>

7. Custom and themed playgrounds // [Електронний ресурс]: «littletikescommercial». URL: <https://littletikescommercial.com/our-products/commercial-playground-equipment/custom-and-themed-playgrounds/>.
8. World's best playgrounds: Swarovski crystal worlds // [Електронний ресурс]: «the-dad». URL: <https://the-dad.com/worlds-best-playgrounds-swarovski-crystal-worlds/>.
9. Coolest kids playgrounds worldwide // [Електронний ресурс]: «thebonniemob». URL: <https://www.thebonniemob.com/blogs/mob-blog/coolest-uk-kids-playgrounds-to-hang-out-in-this-october-half-term>.
10. Harry Thomas Sr. Playground Named One of the 16 Coolest Playgrounds in the World // [Електронний ресурс]: «dpr.dc.gov». URL: <https://dpr.dc.gov/release/harry-thomas-sr-playground-named-one-16-coolest-playgrounds-world>.

Natalia Serheieva, Maria Marova

Current trends in the design of children's game equipment

The article examines the relevance of the role and functional tasks of children's game equipment in the context of modern societal problems. The influence of such equipment on the development of groups of children of different ages and needs is considered. Accordingly, different types of playgrounds are analyzed and the best world examples of modern game complexes are given. As a result of the analysis, it is found that the current trends in the design of children's game equipment consist in the focus of developers on the issues of comprehensive development of children and their encouragement to physical activity in the fresh air. Also, more and more attention is being paid on the use of environmentally friendly and recycled materials that help in preserving the natural environment. Among the types of children's playgrounds the following ones are identified as the most popular ones: natural (environmental), inclusive and thematic playgrounds. Their main advantages are, accordingly, the appeal to naturalized game conditions, taking into account the peculiarities of the development of each child and the creation of favorable figurative solutions.

Keywords: *playgrounds, children's development, game space, game complexes, thematic playgrounds, inclusive playgrounds, eco-playgrounds.*